

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 10Co/20/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2115224245
Dátum vydania rozhodnutia: 28. 07. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Bibiána Ťažiarová
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2023:2115224245.3

Uznesenie

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom z predsedníčky senátu: JUDr. Bibiána Ťažiarová a členiek senátu: JUDr. Zlatica Javorová a JUDr. Gabriela Brišková, v právnej veci žalobcu: A. B., nar. XX.X.XXXX, bytom C. D. XX, zastúpeného spoločnosťou: E. E. - advokátska kancelária, s. r. o., so sídlom Trenčianska 38, Bratislava, IČO: 50 145 860, proti žalovanému: DPS financial consulting, s. r. o., Tamaškovičova 17/2742, Trnava, IČO: 46 713 930, zastúpeného spoločnosťou: PETKOV & Co s. r. o., so sídlom Šoltésovej 14, Bratislava, IČO: 50 430 742, o určení, že nehnuteľnosti nie sú zaťažené záložným právom, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Trnava č. k. 37C/442/2015-129 zo dňa 18. júla 2018, takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie **r u š í a v r a c i a** na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie žalobu zamietol (prvý výrok v poradí), žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (druhý výrok v poradí).

2. Rozhodnutie súd prvej inštancie odôvodnil právne aplikáciou § 100 ods. 1 a 2, § 101, § 151j ods. 1 a 2, § 151n ods. 1, § 151o, § 151md ods. 1 a 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej aj „Občiansky zákonník“), § 137, § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“).

3. Vecne dôvodil, že žalobca sa žalobou doručenou súdu dňa 29.9.2015 v zmysle jej zmeny (č. I. 94 spisu) domáhal určenia, že nehnuteľnosti zapísané na LV č. XXX pre k. ú. C. D., Obec C. D., okres Trnava, a to stavba rodinného domu so súp. č. XX, postavená na parc. č. 74, pozemok parc. č. 74 o výmere 820 m², zastavané plochy a nádvoría, parcela registra C, vrátane všetkých súčastí a príslušenstva, parc. č. 75/1 o výmere 378 m², záhrady, parcela registra C, nie sú zaťažené záložným právom, ktoré bolo zriadené zmluvou o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti, F. G. XXX/XXXXXX/XX-XXX/XXX. Žalobca odôvodnil žalobu tým, že dňa 13.4.2006 uzatvoril záložný veriteľ H. I. J., a.s. so záložcami A. K. a E. L. zmluvu o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam na zabezpečenie pohľadávky záložného veriteľa voči žalobcovi vyplývajúcej zo zmluvy o financovaní bývania F. G.: XXX/XXXXXX/XX-XXX/XXX, ktorú žalobca uzatvoril s veriteľom - H. I. J., B. dňa 13.4.2006 (predmetom zmluvy/zmlúv bol úver na sumu 1.100.000,- Sk, t. j. 770.000,- Sk flexihypotéka a 330.000,- Sk spotrebný úver). Keďže žalobca riadne neplatil splátky úveru, banka listom zo dňa 13.7.2010 zosplatnila zostatok úveru a vyzvala žalobcu na zaplatenie. V ďalšom období žalobca zosplatený úver splácal podľa svojich možností, avšak k jeho celkovému splateniu nedošlo. Pohľadávka bola postúpená z banky na žalovaného, ktorý žalobcu vyzval k úhrade dlhu vo výške 8.837,61 eur a 20.191,08 eur do 14 dní od doručenia výziev na úhradu a oznámení o pokračovaní vo výkone záložného práva. Na výzvy žalobca reagoval listom zo dňa 28.8.2015, v ktorom uviedol, že postúpené pohľadávky považuje za premlčané a z tohto dôvodu považuje za premlčané aj záložné právo (oba dlhy boli zosplatené na základe výzvy zo

dňa 13.7.2010). Keďže k zosplatneniu došlo v júli 2010, po troch rokoch od tohto zosplatnenia uplynula trojročná premlčacia doba podľa § 101 Občianskeho zákonníka. Žalovaný odmieta uznať, že záložné právo je premlčané a svoju nenárokovateľnú pohľadávku chce uspokojiť výkonom záložného práva. Z tohto dôvodu je právne postavenie žalobcu neisté a má naliehavý právny záujem na požadovanom určení.

4. Z vykonaného dokazovania súd prvej inštancie vyvodil právny záver, že žalobe nie je možné vyhovieť. Súd prvej inštancie sa v prvom rade zaoberal otázkou, či na požadovanom určení (určení, že nehnuteľnosti nie sú zaťažené záložným právom) má žalobca naliehavý právny záujem a dospel k záveru, že naliehavý právny záujem tu je daný. Ďalej konštatoval, že pohľadávka žalovaného voči žalobcovi je (pravdepodobne) premlčaná. Napriek uvedenému však nebolo možné vysloviť záver o tom, že „nehnuteľnosti nie sú zaťažené záložným právom“ (teda fakticky že záložné právo neexistuje), v dôsledku jeho zániku, resp. premlčania nároku na jeho výkon. Zákon totiž celkom presne a jednoznačne uvádza v § 151md ods. 1 Občianskeho zákonníka, v ktorých prípadoch záložné právo zaniká. Ide o taxatívny výpočet, pričom ani jedna z opísaných situácií (ktorá by mala mať za následok zánik záložného práva) v danom prípade nenastala. Žalobca opieral zánik záložného práva o predpoklad uvedený v písmene a) uvedeného ustanovenia, teda, že záložné právo zaniká zánikom zabezpečenej pohľadávky. V tomto prípade však pohľadávka samotná nezanikla (nakoľko nebola splnená, odpustená, započítaná a pod.), len sa v dôsledku premlčania stala súdne nevymáhateľnou, ostala však existovať, i keď len vo forme naturálnej pohľadávky. Tento vyslovený názor nepriamo podporuje aj formulácia znenia § 151j ods. 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého, ak pohľadávka zabezpečená záložným právom nie je riadne a včas splnená, môže sa záložný veriteľ uspokojiť alebo domáhať uspokojenia zo zálohu aj vtedy, keď zabezpečená pohľadávka je premlčaná - premlčanie primárneho, hlavného záväzku, ktorého splnenie je zabezpečené práve akcesorickým záložným právom, je preto bez právnej relevancie vo vzťahu k záložnému právu a jeho výkonu. Ak teda záložné právo nezaniklo, a nezaniklo by ani pri úvahe o jeho premlčaní, nemožno súdnym rozhodnutím (deklaratórne ani konštitutívne) určiť, že nehnuteľnosti záložným právom zaťažené nie sú, nakoľko by to bolo v rozpore so skutočnosťou (§ 217, ods. 1, prvá veta Civilného sporového poriadku, podľa ktorého je pre rozsudok rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia). Záverom konštatoval, že nebolo preukázané tvrdenie žalobcu že by pohľadávka zabezpečená záložným právom zanikla podľa § 151md, ods. 1 písm. a) Občianskeho zákonníka (a teda že by zaniklo aj záložné právo zánikom zabezpečenej pohľadávky) pričom nebolo preukázané (ani tvrdené) že by záložné právo zaniklo iným spôsobom (§ 151md ods. 1, písm. b/ až i/ Občianskeho zákonníka).

5. O náhrade trov konania okresný súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku a žalovanému, ktorý bol v konaní v celom rozsahu úspešný priznal náhradu trov konania v celom rozsahu.

6. Proti tomuto rozsudku podal odvolanie žalobca s návrhom na jeho zmenu vyhovením žalobe s poukazom na ustanovenie § 365 ods. 1 písm. b), d), h) Civilného sporového poriadku. Argumentoval tým, že v konaní mal súd prvej inštancie za preukázané, že žalobca má na požadovanom určení naliehavý právny záujem (odsek 16 odôvodnenia napadnutého rozsudku). Ak podľa názoru okresného súdu mal žalobca na požadovanom určení naliehavý právny záujem, interpretačné závery súdu sa mu potom zdajú neutržateľné a logicky vzájomne protirečivé. Ďalej okresný súd dospel k záveru, že pohľadávka žalovaného je premlčaná. Na základe záverov obsiahnutých v odseku 15 odôvodnenia napadnutého rozsudku sa javí ako racionálne a logické, aby súd vyhovel žalobe a to v celom rozsahu. Okresný súd sa nevysporiadal s predloženou judikatúrou a s právnou argumentáciou týkajúcou sa potreby vyhovenia žalobe, čo žalobca považuje za porušenie jeho práva na spravodlivý proces. Okresný súd sa len priklonil k argumentácii žalovaného, ktorý argumentoval nemožnosťou zániku záložného práva premlčaním, keď v ustanovení § 151md ods. 1 Občianskeho zákonníka je upravený jeho zánik, pričom premlčanie záložného práva tam ako dôvod jeho zániku *expressis verbis* uvedené nie je. Žalobca v priebehu konania pred okresným súdom argumentoval, že podľa § 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka sa záložné právo premlčuje. Nepremľčuje sa teda len zabezpečená pohľadávka, ale aj samotné záložné právo. Zákon (správne) v predmetnom ustanovení zakotvuje, že záložné právo sa nepremľčuje skôr ako zabezpečená pohľadávka. Záložné právo sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe. Možno súhlasiť s tým, že vznesenie námietky premlčania po uplynutí premlčacej doby nespôsobuje zánik práva, ale iba zánik nároku. V takomto prípade potom nezaniká subjektívne právo, ale iba právny nárok, ktorý sa na toto subjektívne právo viaže. Zánik nároku potom spôsobuje zánik možnosti domáhať sa splnenia povinnosti zo strany oprávneného voči povinnému proti jeho vôli. Ak by povinný

súhlasil s plnením po uplynutí premlčacej doby, takéto plnenie by bolo možné a nezaložilo by na strane oprávneného vznik bezdôvodného obohatenia. Z tohto dôvodu zákonodarca logicky v ust. § 151md ods. 1 Občianskeho zákonníka nespája premlčanie záložného práva s jeho zánikom. Ak záložné právo po jeho premlčaní nie je možné vykonať, pretože záložca dôvodne vzniesol námietku premlčania, aký zmysel má registrácia záložného práva v príslušnom registri? Je zrejme, že žiadny, avšak vlastníka nehnuteľnosti táto registrácia obmedzuje. Nemožno však očakávať (čo je aj tento prípad), že záložný veriteľ v takomto prípade bude súhlasiť s výmazom záložného práva v príslušnom registri. Právne postavenie žalobcu je tak extrémne neisté, pričom okresný súd mu odmietol poskytnúť ochranu z dôvodu zjavne formalistického pohľadu na interpretáciu právnych noriem, ktorá je v právnom štáte neprípustná. Žalobca poukázal v konaní na rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 21Cdo/2185/2009, rozsudok Okresného súdu Pezinok sp. zn. 5C/257/2011, rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 7Co/164/2013. Ak záložné právo nie je možné realizovať, nakoľko bolo premlčané a záložca dôvodne vzniesol námietku premlčania, neexistuje žiadny dôvod na to, aby bola vec v príslušnom registri zaťažovaná nevykonateľnou farchou. Zápis premlčaného záložného práva na veci v príslušnom registri znemožňuje vlastníkovi takejto veci realizovať riadny výkon dispozičných oprávnení súvisiacich s jeho vlastníckym právom.

7. K odvolaniu žalobcu sa vyjadril žalovaný, ktorý uviedol, že navrhuje napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdiť. Rozhodnutia, na ktoré žalobca poukazoval, pre danú vec neboli relevantné. Zákon stanovuje prípady, kedy záložné právo zaniká, pričom ide o taxatívny výpočet. Súd nemôže premlčané právo vyhlásiť za neexistujúce, konal by tak v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky. Žalobca navyše má a mal k dispozícii voči žalovanému inú žalobu (svojou povahou ide o žalobu o plnenie), ktorou by sa žalobca mohol domôcť ním zrejme sledovaného cieľa bez toho, aby boli súdy nútené konať nad rámec zákona či dokonca nad rámec Ústavy SR, a ktorou sa dosiahne právna istota pre obe strany sporu tak, aby aj zápisy v katastri nehnuteľností zodpovedali skutočnému hmotnoprávnemu stavu (bez nedôvodného zásahu do existujúcich, hoci možno premlčaných práv strán sporu či ich právnych nástupcov), a to aj s poukazom na § 228 ods. 1 Civilného sporového poriadku.

8. K vyjadreniu žalovaného k odvolaniu žalobcu sa vyjadril žalobca a uviedol, že v danom prípade aplikujú žalobca, ako aj žalovaný, odlišné interpretačné metódy, ktorými interpretujú tie isté ustanovenia právnych predpisov vnútroštátneho práva Slovenskej republiky. Kým žalovaný sa pridrižava gramatického a formálne - systematického výkladu (poukazuje na doslovné znenie zákona a tento aplikuje striktnie formálne), žalobca počas celého konania poukazuje na výklad materiálne - systematický a teleologický (poukazuje na účelnosť a zmysel aplikácie právnej úpravy a nielen na jej doslovný jazykový výklad). Úlohou súdov totiž nie je len formalisticky aplikovať množinu právnych predpisov. S ohľadom na uvedené skutočnosti, neexistoval žiadny relevantný dôvod na to, aby v prípade premlčania boli nehnuteľnosti vo vlastníctve žalobcu zaťažované záložným právom v prospech žalovaného, ktoré záložné právo nie je možné vykonať a iba nezmyselne zaťažuje žalobcu, obmedzuje ho v jeho vlastníckom práve a znižuje hodnotu nehnuteľností v jeho vlastníctve.

9. Krajský súd v Trnave ako súd odvolací rozsudkom (prvým v poradí) č. k. 10Co/289/2018-160 zo dňa 29.4.2020 I. výrokom napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, II. výrokom priznal žalovanému voči žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Napadnutý rozsudok považoval za vecne správny, pričom sa stotožnil sa s vykonaným dokazovaním, vyhodnotením dokazovania ako i jeho právnym posúdením. Nemal dôvod nesúhlasiť s argumentáciou použitou súdom prvej inštancie na podporu ním zvoleného spôsobu rozhodnutia (tak ako táto - rozumej argumentácia - vyplýva z odôvodnenia napadnutého rozsudku). Konštatoval, že v konaní nebolo sporné, že k predmetným nehnuteľnostiam bolo zriadené záložné právo písomnou zmluvou (§ 151b ods. 1 Občianskeho zákonníka) na zabezpečenie pohľadávky veriteľa (banky), ktorá vznikla na základe zmluvy o financovaní bývania medzi právnou predchodkyňou žalobkyne (bankou) a žalovaným. Záložné právo k nehnuteľnostiam vzniklo zápisom v katastri nehnuteľností (§ 151e ods. 2 Občianskeho zákonníka). Veriteľ zosplatnil úver (pre omeškanie žalobcu s platením splátok úveru) a bolo pristúpené k výkonu záložného práva. Mal za to, že ustanovenie § 151j ods. 2 Občianskeho zákonníka dovoľuje uskutočniť výkon záložného práva aj v prípade, ak je zabezpečená pohľadávka premlčaná. Rozumie sa tým situácia, kedy je premlčaná pohľadávka, avšak záložné právo premlčané nie je. V takom prípade nemá námietka premlčania vplyv na výkon záložného práva. Prekážkou výkonu záložného práva nie je ani skutočnosť, že právnym dôvodom premlčanej zabezpečenej pohľadávky je spotrebiteľská zmluva (§ 54a Občianskeho zákonníka). Ak je záložné právo premlčané (čo znamená, že je premlčaná

aj zabezpečená pohľadávka), môže sa záložca dovoliť premlčania (vzniesť námietku premlčania) a odvrátiť tým výkon záložného práva. Námietku premlčania môže záložca relevantne vzniesť nielen v prípade, ak záložný veriteľ voči nemu vedie súdne alebo exekučné konanie (čo by vyplývalo z jazykového znenia ustanovenia § 100 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého na premlčanie prihliada na námietku súd), ale aj v prípade extrajudiciálneho výkonu záložného práva. Ak sa záložca premlčania záložného práva dovoľá, záložný veriteľ je povinný upustiť od dobrovoľnej dražby alebo od iného výkonu záložného práva (Števec, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník I. § 1 ? 450. Komentár. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2019, k § 151j). V prípade ustanovenia § 151md ods. 1 Občianskeho zákonníka (zánik záložného práva) ide o taxatívny výpočet (vyčerpávajúci, úplný), ktorý nemožno rozšíriť o ďalšie dôvody. Opakom by bol demonštratívny výpočet (exemplifikatívny výpočet, teda výpočet len príkladný), ktorý je vyjadrený slovom „najmä“, kedy vytvára určitý priestor, v rámci ktorého je prípustná miera flexibility. V danej veci však dôvody označené žalobcom (premlčanie zabezpečenej pohľadávky, premlčanie výkonu záložného práva) nemožno subsumovať pod niektorý z explicitne uvedených dôvodov zániku záložného práva podľa § 151md ods. 1 Občianskeho zákonníka a ani podľa iného osobitného predpisu, preto nebolo možné žalobe vyhovieť a určiť, že nehnuteľnosti nie sú zaťažené záložným právom, tak ako to správne konštatoval už súd prvej inštancie. Neopodstatnená bola podľa odvolacieho súdu odvolacia námietka žalobcu poukazujúca na nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozsudku. Pokiaľ ide o naliehavý právny záujem a námietky žalobcu týkajúce sa odôvodnenie napadnutého rozsudku (rozpornosť odôvodnenia) uviedol, že základným predpokladom úspešnosti žaloby o určenie podľa § 137 písm. c) CSP (predtým § 80 písm. c) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok účinný do 30.6.2016) je skutočnosť, že žalobca má na požadovanom určení naliehavý právny záujem. Existenciu naliehavého právneho záujmu musí v konaní preukázať žalobca. Nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení je dôvodom k zamietnutiu žaloby bez toho, aby sa súd zaoberal vecou samou (tento nedostatok bráni zaoberať sa vecou z hľadiska opodstatnenosti uplatneného nároku). Konštatovanie existencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení súdom prvej inštancie neznamená automaticky úspech žalobcu vo veci (tzn. že súd by musel žalobe vyhovieť) a v tomto konštatovaní (keď súd odôvodňoval, ako by sa zmenilo právne postavenie žalobcu v prípade úspechu v spore) nemožno vidieť rozpor s následným odôvodnením zamietnutia žaloby. Odvolací súd v tejto súvislosti podoťkol a to s ohľadom na vytýkaný formalizmus okresného súdu, že ani pri posudzovaní žaloby podľa § 137 CSP nepostupoval súd prvej inštancie formalisticky a podanú žalobu posúdil ako žalobu podľa § 137 písm. c) CSP a nie podľa § 137 písm. d) CSP. V závere odôvodnenia svojho rozhodnutia odvolací súd uviedol, že rozhodnutia, na ktoré žalobca poukazoval (rozhodnutie Okresného súdu Pezinok sp. zn. 5C/257/2011, Krajského súdu v Prešove sp. zn. 7Co/164/2013, rozhodnutia súdov Českej republiky) nepredstavujú rozhodnutia najvyšších súdnych autorít v zmysle čl. 2 CSP, preto nedošlo k situácii, že by súd bol povinný vysvetliť svoj odklon, pričom ustálená rozhodovacia prax, pokiaľ ide o predmetnú otázku, neexistuje.

10. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením č. k. 1Cdo/73/2021-230 zo dňa 24.1.2023 (na dovolanie žalobcu) napadnutý rozsudok Krajského súdu č. k. 10Co/289/2018-160 zo dňa 29.4.2020 (prvý v poradí) zrušil a vec vrátil Krajskému súdu v Trnave na ďalšie konanie. V odôvodnení konštatoval, že v zmysle nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 330/2013 súčasťou obsahu základného práva základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré odborne jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom žiadanej súdnej ochrany. Otázku, či súd splnil svoju povinnosť riadne a právne správne odôvodniť svoje rozhodnutie, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti prípadu. Rozhodnutie je nepreskúmateľné vtedy, keď jeho písomné vyhotovenie neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu. Za nedostatok zásadného vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu treba považovať predovšetkým úplnú absenciu dôvodov vysvetľujúcich právny záver súdu v otázke, od riešenia ktorej bola závislá opodstatnenosť uplatneného nároku, ako aj vnútorná rozpornosť odôvodnenia rozhodnutia, pričiacu sa pravidlám logického uvažovania. Ak nie sú totiž zjavné dôvody toho-ktorého rozhodnutia, nastávajú obdobné následky ako tie, ktoré vedú k nezákonnosti, ale hlavne k nepresvedčivosti rozhodnutia, čo je však v rozpore nielen s požadovaným účelom súdneho konania, ale aj tiež so zásadami spravodlivého procesu. Pokiaľ odvolací súd náležitým spôsobom v napadnutom rozhodnutí neprihliadol na žalobcom predložené rozhodnutia iných okresných či krajských súdov, ako i Najvyššieho súdu Českej republiky, ktoré boli vydané v skutkovo a právne podobných veciach, keď odvolací súd argumentoval, že nie je ich právnym názorom viazaný pretože krajské súdy nie sú „najvyššie súdne autority“ (aj s poukazom na čl.

2 CSP) možno toto jeho rozhodnutie považovať za nedostatočne odôvodnené, čím došlo k porušeniu práva žalobcu na spravodlivý proces. Do pozornosti dal odvolaciemu súdu rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 5Cdo/64/2020 zo dňa 30.11.2022.

11. Žiadna zo strán následne (po tom, čo sa v dôsledku rozhodnutia Najvyššieho súdu SR vec stala opäť predmetom odvolacieho konania) nový odvolací návrh ani vyjadrenie nepodala.

12. Krajský súd v Trnave ako súd odvolací (§ 34 CSP), po zistení, že odvolanie bolo podané včas (§ 362 ods. 1 CSP), stranou, v ktorej neprospech boli rozhodnutia vydané (§ 359 CSP), proti rozsudku súdu prvej inštancie, proti ktorému zákon odvolanie pripúšťa (§ 355 ods. 1 CSP), po skonštatovaní, že podané odvolanie má zákonné náležitosti (§ 127 a § 363 CSP) a že odvolateľ použil zákonom prípustné odvolacie dôvody (§ 365 ods. 1 CSP), preskúmal napadnutý rozsudok v medziach daných rozsahom (§ 379 CSP) a dôvodmi odvolania (§ 380 ods. 1 CSP), s prihliadnutím ex offo na prípadné vady týkajúce sa procesných podmienok, ktoré nezistil (§ 380 ods. 2 CSP), súc pritom viazaný skutkovým stavom ako ho zistil súd prvej inštancie bez potreby zopakovať alebo doplniť dokazovanie (§ 383 CSP), postupom bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario), dospel k záveru, že odvolanie je dôvodné, preto postupom podľa § 389 ods. 1 písm. c) napadnutý rozsudok zrušil a vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 391 ods. 1 CSP).

13. Predmetom konania na súde prvej inštancie bola požiadavka žalobcu na určenie, že nehnuteľnosti zapísané na LV č. XXX pre k. ú. C. D., Obec C. D., okres Trnava, a to stavba rodinného domu so súp. č. XX, postavená na parc. č. 74, pozemok parc. č. 74 o výmere 820 m², zastavané plochy a nádvoría, parcela registra C, vrátane všetkých súčastí a príslušenstva, parc. č. 75/1 o výmere 378 m², záhrady, parcela registra C, nie sú zaťažené záložným právom, ktoré bolo zriadené zmluvou o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti, F. G. XXX/XXXXXX/XX-XXX/XXX.

14. Predmetom prieskumu odvolacieho súdu po rozhodnutí dovolacieho súdu označeného v odseku 10 vymedzeným rozsahom a dôvodmi odvolania bolo posúdiť, či súd prvej inštancie rozhodol vo veci správne, ak žalobu žalobcu zamietol (I. výrok), žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu (II. výrok) a to s poukazom na odvolacie argumenty uplatnené odvolateľom. Názory Najvyššieho súdu SR vyslovené v jeho zrušujúcom rozhodnutí č. k. 1Cdo/73/2021-230 zo dňa 24.1.2023 boli pritom pre odvolací súd záväzné (§ 455 CSP).

15. Z obsahu spisu vyplýva, že H. I. J., B. (ako veriteľ) uzavrela dňa 13.4.2006 so žalobcom (ako dlžníkom) Zmluvu o financovaní bývania F. G. XXX/XXXXXX/XX-XXX/XXX, predmetom ktorej bolo poskytnutie úveru na sumu 1.100.000,- Sk (t. j. 770.000,- Sk flexihypotéka a 330.000,- Sk spotrebný úver). Zároveň dňa 13.4.2006 H. I. J., B. (ako záložný veriteľ) uzavrela so záložcami A. K. a E. L. Zmluvu o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam F. G.: XXX/XXXXXX/XX-XXX/XXX (na zabezpečenie pohľadávky záložného veriteľa voči žalobcovi vyplývajúcej zo Zmluvy o financovaní bývania F. G.: XXX/XXXXXX/XX-XXX/XXX. Listom zo dňa 13.7.2010 (čl.18) H. I. J., B. (ako veriteľ) zosplatnila zostatok úveru (Zmluva o financovaní bývania F. G. XXX/XXXXXX/XX-XXX/XXX) a vyzvala žalobcu na zaplatenie sumy 25.167,- eur (zo zmluvy vo vzťahu k flexihypotéke) a sumy 10.683,41 eur (zo zmluvy vo vzťahu k spotrebnému úveru). Listom zo dňa 15.11.2010 (čl. 103) H. I. J. dala žalobcovi možnosť na postupné vyrovnanie záväzkov vyplývajúcich zo Zmluvy o financovaní bývania F. G. XXX/XXXXXX/XX-XXX/XXX rozložené na 48 mesiacov (zmluva o flexihypotéke 1. splátka vo výške 604,- eur splatná do 25. dňa 1/2011....48. splátka vo výške zostatku dlhu splatná do 25. dňa 12/2014, zmluva o spotrebnom úvere 1. splátka vo výške 256,- eur splatná do 25. dňa 1/2011....48. splátka vo výške zostatku dlhu splatná do 25. dňa 12/2014, zmluva o spotrebnom úvere Listom zo dňa 17.7.2015 (čl. 7) oznámila H. I. J., B. žalobcovi, že ku dňu 16.7.2015 postúpila svoju pohľadávku zo Zmluvy G. XXX/XXXXXX/XX-XXX/XXX zo dňa 19.4.2006 na žalovaného. Listom zo dňa 17.7.2015 (čl. 8) oznámila H. I. J., B. žalobcovi, že ku dňu 16.7.2015 postúpila svoju pohľadávku zo Zmluvy G. XXX/XXXXXX/XX-XXX/XXX zo dňa 19.4.2006 na žalovaného. Listom zo dňa 9.10.2015 žalovaný oznámil žalobcovi začatie výkonu záložného práva formou dobrovoľnej dražby podľa 151j Občianskeho zákonníka z dôvodu neuhradenia pohľadávky vo výške 8.837,61 eur v zmysle zmluvy XXX/XXXXXX/XX-XXX/XXX (čl. 39). Listom zo dňa 9.10.2015 žalovaný oznámil žalobcovi začatie výkonu záložného práva formou dobrovoľnej dražby podľa 151j Občianskeho zákonníka z dôvodu neuhradenia pohľadávky vo výške 20.191,08 eur v zmysle zmluvy XXX/XXXXXX/XX-XXX/XXX (čl. 41). Listom zo dňa 31.7.2015 (čl. 9) oznámil žalovaný žalobcovi pokračovanie vo výkone záložného práva a vyzval žalobcu na úhradu sumy 8.837,61 eur

(zmluva G. XXX/XXXXXX/XX-XXX/XXX). Listom zo dňa 31.7.2015 (čl. 10) oznámil žalovaný žalobcovi pokračovanie vo výkone záložného práva a vyzval žalobcu na úhradu sumy 20.191,08 eur (zmluva G. XXX/XXXXXX/XX-XXX/XXX). Listom zo dňa 29.9.2015 (čl. 99) oznámil žalobca žalovanému, že obe pohľadávky, ktoré žalovaný voči nemu eviduje z titulu postúpenia pohľadávky od H. I. J., B. sú premlčané a rovnako tak považuje za premlčané aj záložné právo, ktorým bol jeho záväzok zabezpečený.

16. K odvolaciemu dôvodu podľa ustanovenia § 365 ods. 1 písm. h) Civilného sporového poriadku o nesprávnom právnom posúdení veci odvolací súd uvádza, že právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav, dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

17. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ (§ 421 ods. 1 CSP) predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletinu Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II. a IV vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

18. Ustanovenie § 137 uvádza jednotlivé druhy žalôb demonštratívne. Iná súkromnoprávna žaloba, teda v § 137 neuvedená je prípustná, ale iba za predpokladu, že osobitný petit vyplýva z hmotného práva. Inými slovami, hmotné právo musí založiť oprávnenie súdu rozhodnúť tak, že výrok rozhodnutia neznie ani na splnenie povinnosti, ani na deklaratórne určenie (ne)existencie práva či právnej skutočnosti. Na identifikáciu, či ide o tzv. inú, v § 137 nepomenovanú súkromnoprávnu žalobu, je rozlišovacím kritériom žalobný návrh (petit neuvedený v § 137) a zároveň aj právny dôvod tvrdeného práva.

19. Význam ustanovenia § 137 CSP nie je len deskriptívny (vymenovanie niektorých druhov žalôb), ale predovšetkým normatívny. Jeho normatívny význam spočíva v tom, že vymedzuje podmienky prípustnosti pre niektoré druhy žalôb. Podmienkou prípustnosti žaloby na určenie, či tu právo je alebo nie je, je naliehavý právny záujem žalobcu. Prípustnosť žaloby na určenie právnej skutočnosti musí vyplývať z osobitného predpisu (najmä z hmotného práva); inak je takáto žaloba neprípustná.

20. Žaloba je procesný úkon, ktorým sa uplatňuje právo na súdnu ochranu ohrozeného alebo porušeného práva (§ 131 CSP). Podľa § 137 písm. c) CSP žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu.

21. Žalobca má naliehavý právny záujem na určení, či tu právo je alebo nie je vtedy, ak je tvrdené právo neisté alebo ohrozené za predpokladu, že vyhovujúcim určovacím rozsudkom možno túto neistotu alebo ohrozenie odstrániť. Prívlastok naliehavý chápeme tak, že právny záujem má dostatočnú intenzitu. Naliehavosť sa prejaví v tom, že určovací rozsudok bude pre žalobcu podstatným spôsobom užitočný. Naopak, naliehavosť nie je daná, ak má žalobca k dispozícii iný spôsob ochrany tvrdeného práva. Z doktríny preventívneho charakteru určovacej žaloby vyplýva, že naliehavý právny záujem (v zásade) absentuje, ak má žalobca možnosť žalovať na splnenie povinnosti. Je to tak v prípadoch, keď tvrdené právo už nie je v štádiu neistoty alebo ohrozenia, ale keď už došlo k jeho porušeniu. Naliehavý právny záujem musí žalobca preukázať (ibaže právny záujem „vyplýva z osobitného predpisu“. Povinnosť žalobcu preukázať naliehavý právny záujem logicky znamená aj to, že žalobca je povinný uviesť v žalobe skutkové tvrdenia o tom, že naliehavý právny záujem je daný. Na preukázanie týchto tvrdení

je povinný navrhnuť dôkazy. Podľa väčšinových názorov právnej vedy je naliehavý právny záujem na určení práva vecnou legitímáciou žalobcu. Naliehavý právny záujem je súčasťou žalobného nároku, nejde iba o procesnú podmienku. Z uvedeného vyplýva, že rozhodnutie o právnom záujme (či je alebo nie je daný) je meritórne. Absencia naliehavého právneho záujmu je dôvodom zamietnutia žaloby, nie je dôvodom na zastavenie konania či na odmietnutie žaloby. Uvedenú interpretáciu si osvojila právna prax (Civilný sporový poriadok, 2 vydanie, 2022, Števček, Ficová, Baricová, Mesiarkinová, Bajánková, Tomašovič a kol., str. 539 - 557).

22. Z hľadiska procesného je základným predpokladom úspešnosti žaloby o určenie skutočnosť, že žalobca má na požadovanom určení naliehavý právny záujem. Procesná povinnosť preukázať, že v čase rozhodovania súdu je naliehavý právny záujem na určení právneho vzťahu alebo práva, zaťažuje toho, kto sa tohto určenia domáha (žalobcu). Nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení je dôvodom na zamietnutie žaloby bez toho, aby sa súd zaoberal vecou v jej merite (tento nedostatok bráni zaoberať sa vecou z hľadiska opodstatnenosti uplatneného nároku). Pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu ide o posúdenie, či podaná žaloba je vhodný (účinný a správne zvolený) procesný nástroj ochrany práva žalobcu, či sa ňou môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva a či snáď len zbytočne nevyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné (ďalšie) súdne konanie alebo konania (sp. zn. 5Cdo 31/2011). Za nedovolenú možno považovať určovaciu žalobu, pokiaľ neslúži potrebám praktického života, ale len k zbytočnému rozmnožovaniu sporov; ak však určovacia žaloba vytvára pevný právny základ pre právny vzťah účastníkov sporu, je prípustná aj napriek tomu, že je možná (prípadne) aj iná žaloba (pozri rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 40/1996).

23. Odvolací súd poukazuje v danej veci na odôvodnenia rozsudku Najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/64/2020 zo dňa 30.11.2022 odsek 16 „Pokiaľ dovolatelia v dovolaní vyslovili pochybnosti, či určovací výrok v znení, že sporné nehnuteľnosti nie sú zaťažené záložným právom v prospech žalovaného, ku ktorému dospeli súdy nižších inštancií v prejednávanej veci, je spôsobilým podkladom pre výmaz predmetného záložného práva z katastra nehnuteľností aj proti vôli záložného veriteľa, dovolací súd poukazuje na rozhodnutie sp. zn. 4Cdo/169/2021 z 26.10.2022, v ktorom vyslovil názor, že určovací výrok v znení, že sporné nehnuteľnosti nie sú zaťažené záložným právom, je spôsobilým podkladom pre výmaz predmetného záložného práva z katastra nehnuteľností aj proti vôli záložného veriteľa“.

24. Zároveň odvolací súd poukazuje na aj na odsek 33 odôvodnenia uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/249/2021 zo dňa 28.3.2023 z ktorého vyplýva: „Z tohto rozsudku najvyššieho súdu dovolací súd poukazuje najmä na body 30. a 31. odôvodnenia tohto rozhodnutia s ktorými sa v plnom rozsahu stotožňuje a preto tieto cituje: „30. Na uvedenom základe najvyšší súd (aplikáciou základných zásad právneho poriadku) nazeral na vec cez prizmu povolených hraníc pre sudcovskú tvorbu práva tak, že určovací výrok v znení, že sporné nehnuteľnosti nie sú zaťažené záložným právom v prospech žalovanej, ku ktorému dospeli súdy nižších inštancií v prejednávanej veci, je spôsobilým podkladom pre výmaz predmetného záložného práva z katastra nehnuteľností aj proti vôli záložného veriteľa. V konkrétnom záložno-právnom vzťahu, pri konkurencii práv záložného veriteľa, ako nositeľa práva, ktorému patrí pohľadávka zabezpečená zálohom na jednej strane a záložcu na strane druhej, ako nositeľa povinnosti z premičaného záložného práva, dovolací súd uprednostnil dispozičné právo (ius disponendi) záložcu nakladať s predmetom jeho vlastníctva. Ak totiž záložné právo nie je možné realizovať, nakoľko bolo premičané a záložca dôvodne vzniesol námietku premičania, neexistuje žiadny dôvod na to, aby bola vec v príslušnom registri zaťažená nevykonateľnou ťarchou. Sumarizujúc uvedené, došiel dovolací súd k záveru, že by bolo v rozpore s princípom všeobecnej spravodlivosti, ak iba v dôsledku absencie právnej úpravy ohľadom právnych následkov premičania výkonu záložného práva bolo znemožnené žalobkyni (záložcovi) ako vlastníčke sporných nehnuteľností realizovať v plnom rozsahu výkon dispozičných oprávnení súvisiacich s jej vlastníckym právom, garantovaných čl. 20 ods. 1 v spojení s čl. 13 ods. 4 ústavy, ktorá ako bdely vlastník riadne vzniesla námietku premičania záložného práva voči záložnému veriteľovi a zároveň splnila procesnú povinnosť uloženú jej právoplatným súdnym rozhodnutím. 31. Na dôvažok je potrebné uviesť na pravú mieru, že dovolateľkou sformulovaná právna otázka v istom zmysle nezodpovedá ani obsahu spisu, keďže súdy nižších inštancií právoplatne určili, že sporné nehnuteľnosti - nie sú zaťažené záložným právom, čo nie je možné z hľadiska použitých jazykových jednotiek (slov) a ich sémantiky v plnej miere stotožňovať s dovolateľkou namietaným určením - neexistencie záložného práva. Obiter dictum dovolací súd takisto poznamenáva, že aj odborná literatúra zastáva názor, že

záložca má naliehavý právny záujem na tom, aby súd v sporovom konaní určil, že premlčané záložné právo nie je vykonateľné vzhľadom na dovolanie sa premlčania záložcom. Podľa nej je prijateľná interpretácia, že takýto určujúci rozsudok je podkladom na výmaz záložného práva z príslušného registra záložných práv, a to napriek tomu, že záložné právo vo svojej naturálnej podobe de iure trvá (ŠTEVČEK, M., DULAK, A., BAJÁNKOVÁ, J., FEČÍK, M., SEDLAČKO, F., TOMAŠOVIČ, M. a kol.: Občiansky zákonník I. § 1 - 450. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 1344). A teda, aj keď odborná komentárová spisba v obdobných prípadoch pripúšťa ako najpriliehavejší petit určenie, že premlčané záložné právo nie je vykonateľné vzhľadom na dovolanie sa premlčania záložcom, pri riešení procesnej prípustnosti žaloby podľa § 137 písm. c/ CSP (ako už bolo uvedené vyššie) nemôže byť na ťarchu žalobkyne skutočnosť, že si plnila z hľadiska nariadeného neodkladného opatrenia svoju procesnú povinnosť uloženú jej právoplatným súdnym rozhodnutím v zmysle ustanovenia § 336 ods. 1 CSP (podanie žaloby s uvedením predmetu konania vo veci samej). Preto v záujme spravodlivého usporiadania vzťahov dovolací súd považoval dovolateľkou uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP vo vzťahu k prvej nastolenej právnej otázke za nedôvodný.“ 33.1. Preto aj podľa názoru dovolacieho súdu v predmetnej veci ak žalobcovia predmetnou žalobou majú záujem dosiahnuť zmenu zápisu v katastri nehnuteľnosti a v prípade ak súd vyhovie žalobe, tak dôjde k zmene, ak príslušný kataster vymaže zápis záložného práva k dotknutej nehnuteľnosti, čím by sa tak odstránil stav právnej neistoty žalobcov, pričom žalobcovia nemajú inú možnosť ani inú žalobu, ktorou by sa domáhali výmazu záložného práva k nehnuteľnosti, ktorej sú vlastníckmi. Podľa názoru dovolacieho súdu bolo potrebné v predmetnej veci skúmať, či žalobcovia majú naliehavý právny záujem na požadovanom určení podľa § 137 písm. c) CSP, keď ako vlastníci predmetných nehnuteľností mali záujem na tom, aby záložné právo na Liste vlastníctva vyznačené nebolo, pretože zapísané záložné právo ich môže obmedzovať pri nakladaní s predmetnými nehnuteľnosťami.“ (poukaz na rozsudok NS SR sp. zn. 4Cdo/169/2021 pozn. odvolacieho súdu).

25. V súdenom spore sa žalobca domáhal určenia, že nehnuteľnosti nie sú zaťažené záložným právom, pričom prípustnosť takejto žaloby podľa § 137 písm. c) CSP vyplýva z odsekov 23 a 24. Okresný súd uzavrel, že žalobca má naliehavý právny záujem na požadovanom určení, keď zjavne mal za to, že žalobca je vlastníkom založených nehnuteľností, keď v odseku 16 odôvodnenia napadnutého rozsudku konštatoval, že niet iného právneho nástroja, ktorý by žalobca mohol použiť na „výmaz/zbavenie“ sa záložného práva, s čím sa odvolací súd stotožnil.

26. Podľa § 151j ods. 1 Občianskeho zákonníka, ak pohľadávka zabezpečená záložným právom nie je riadne a včas splnená, môže záložný veriteľ začať výkon záložného práva. V rámci výkonu záložného práva sa záložný veriteľ môže uspokojiť spôsobom určeným v zmluve alebo predajom zálohu na dražbe podľa osobitného zákona, alebo domáhať sa uspokojenia predajom zálohu podľa osobitných zákonov, ak tento zákon alebo osobitný zákon neustanovuje inak.

27. Podľa § 151j ods. 2 Občianskeho zákonníka, ak pohľadávka zabezpečená záložným právom nie je riadne a včas splnená, môže sa záložný veriteľ uspokojiť alebo domáhať sa uspokojenia zo zálohu aj vtedy, keď zabezpečená pohľadávka je premlčaná.

28. Podľa § 151md ods. 1 Občianskeho zákonníka, záložné právo zaniká a/ zánikom zabezpečenej pohľadávky, b/ zánikom všetkých vecí, práv alebo iných majetkových hodnôt, na ktoré sa záložné právo vzťahuje, c/ ak sa záložný veriteľ vzdá záložného práva, d/ uplynutím času, na ktorý bolo záložné právo zriadené, e/ vrátením veci záložcovi, ak záložné právo vzniklo odovzdaním veci, f/ ak záložca previedol záloh v bežnom obchodnom styku v rámci výkonu predmetu podnikania alebo ak bol v čase prevodu alebo prechodu zálohu nadobúdateľ zálohu pri vynaložení náležitej starostlivosti dobromyseľný, že nadobúda záloh nezaťažený záložným právom, g/ ak záložca previedol záloh a zmluva o zriadení záložného práva určuje, že záložca môže záloh alebo časť zálohu previesť bez zaťaženia záložným právom, h/ iným spôsobom dohodnutým v zmluve o zriadení záložného práva alebo vyplývajúcim z osobitného predpisu, i/ ak sa vykonalo bez ohľadu na rozsah uspokojenia veriteľa.

29. Podľa § 100 ods. 2. veta tretia Občianskeho zákonníka záložné práva sa nepremlčujú skôr, než zabezpečená pohľadávka.

30. Záver okresného súdu označený odvolacím súdom v odseku 4 (...., že nebolo preukázané tvrdenie žalobcu že by pohľadávka zabezpečená záložným právom zanikla podľa § 151md, ods. 1 písm. a)

Občianskeho zákonníka /a teda že by zaniklo aj záložné právo zánikom zabezpečenej pohľadávky)/ pričom nebolo preukázané /ani tvrdené/, že by záložné právo zaniklo iným spôsobom (§ 151md, ods. 1, písm. b) až i) Občianskeho zákonníka), na základe ktorého žalobu žalobcu zamietol, považuje odvolací súd za predčasný a to z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci s poukazom na nižšie uvedené.

31. S poukazom na obsah spisu vyplýva, že žalobca v priebehu sporu (už v podanej žalobe) tvrdil, že obe pohľadávky ako aj záložné právo považuje za premlčané, čím vzniesol námietky premlčania tak vo vzťahu k pohľadávke ako aj k záložnému právu. Súd prvej inštancie sa v dôsledku neprávneho právneho posúdenia veci, námietkou premlčania vo vzťahu k záložnému právu nezaoberal vôbec a premlčanie pohľadávky vyhodnotil ako pravdepodobné(?) bez akéhokoľvek bližšieho odôvodnenia, pričom námietkou žalovaného, či za daných skutkových okolností tohto prípadu, by nemohlo ísť o výkon práva v rozpore s dobrými mravmi (§ 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka) pokiaľ ide vznesenú námietku premlčania sa nezaoberal.

32. K uvedenému v odseku 30 a 31 odvolací súd poukazuje na rozsudok Najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/169/2021 zo dňa 26.10.2022, konkrétne odsek 29, 30, z ktorých vyplýva, že vznesenie námietky premlčania po uplynutí premlčacej doby nespôsobuje zánik práva, ale iba zánik nároku. V takomto prípade teda nezaniká subjektívne právo, ale iba právny nárok, ktorý sa na toto subjektívne právo viaže. Zánik nároku potom spôsobuje zánik možnosti domáhať sa splnenia povinnosti zo strany oprávneného voči povinnému proti jeho vôli. Ak by povinný súhlasil s plnením po uplynutí premlčacej doby, z dôvodu existencie subjektívneho práva aj po uplynutí premlčacej doby, takéto plnenie by bolo možné a nezaložilo by na strane oprávneného vznik bezdôvodného obohatenia. Z tohto dôvodu zákonodarca nemohol v ustanovení spomenutého § 151md ods. 1 Občianskeho zákonníka spájať premlčanie záložného práva s jeho zánikom. Premlčaním záložné právo nezaniká, akurát ho nie je možné v prípade vznesenia námietky premlčania vykonať proti vôli povinného subjektu (záložcu). Ak teda povinný vznesie námietku premlčania, záložné právo bez jeho súhlasu nebude možné vykonať. Logicky z toho potom vyplýva, že premlčaním záložného práva a po vznesení námietky premlčania zo strany záložcu nemá registrácia záložného práva viaznuceho k nehnuteľnosti v katastri nehnuteľností žiadny ďalší zmysel a v konečnom dôsledku len obmedzuje záložcu nakladať s objektom jeho vlastníckeho práva, keďže záujem o kúpu takejto nehnuteľnosti za zodpovedajúcu (primeranú) kúpnu cenu bude v praxi značne limitujúci. Zohľadniac okolnosti prejednávanej veci a výklad týkajúci sa tzv. základného východiskového riešenia (po vznesení námietky premlčania zo strany záložcu nemá registrácia záložného práva viaznuceho k nehnuteľnosti v katastri nehnuteľností žiadny ďalší zmysel) dospel dovolací súd pri „mlčaní“ hmotnoprávneho predpisu k takému riešeniu, ktoré spočíva v povinnosti vyplniť medzeru v právnom predpise pomocou sudcovskej tvorby práva (článok 4 ods. 2 Základných princípov CSP). Sudcovská tvorba práva, pri ktorej konajúci sudca preberá na svoje plecia ad hoc úlohu legislatívneho orgánu (zákonodarcu), je podmienená skutočnosťou, že právna reglementácia konkrétnej oblasti spoločenských vzťahov alebo príslušnej právnej otázky nie je dostatočná a zamietnutie návrhu z dôvodu, že právny predpis mlčí, by bolo zjavne nespravodlivé. Konajúci sudca je v tomto prípade nútený uvažovať a predpokladať, že ak by vec posudzoval zákonodarca, právnu normu aplikovateľnú na danú skutkovú podstatu by prijal, a keďže sudca nemôže v zmysle princípov ovládajúcich konanie pred ním odmietnuť spravodlivosť (denegatio iustitiae), je povinný vziať na seba ad hoc úlohu zákonodarcu a právnu normu dotvoriť. V takýchto prípadoch je v súlade s princípmi právneho štátu, aby došlo k vyplneniu určitej medzery v zákone prostredníctvom rozhodovacej činnosti súdu. Okrem zákonného základu pre dotváranie práva súdmi prípustnosť a dokonca v určitých prípadoch aj povinnosť realizácie sudcovskej tvorby práva je výslovne potvrdená aj v judikatúre najvyšších súdnych autorít ako napr. v náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 46/2015. Tento nález bol publikovaný v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu SR pod č. 32/2015, preto predstavuje ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít, ktorou sú súdy fakticky viazané (článok 2 ods. 2 Základných princípov CSP). Ústavný súd tu konštatoval, že „pri medzerách v právnom predpise ide teda o absenciu právnej úpravy (špecifického pravidla) v prípadoch, kde je vzhľadom na ciele zákonodarcu alebo celkový kontext zákona táto právna úprava (toto špecifické pravidlo) legitímne očakávaná. Mal preto ústavne a probovateľne vyplniť túto medzeru prostredníctvom rozhodovacej činnosti príslušných orgánov verejnej moci. Na uvedenom základe najvyšší súd (aplikáciou základných zásad právneho poriadku) nazeral na vec cez prizmu povolených hraníc pre sudcovskú tvorbu práva tak, že určovací výrok v znení, že sporné nehnuteľnosti nie sú zaťažené záložným právom v prospech žalovanej, ku ktorému dospeli súdy nižších inštancií v prejednávanej veci, je spôsobilým podkladom pre výmaz predmetného záložného práva z katastra nehnuteľností aj proti vôli záložného veriteľa. V konkrétnom záložno-právnom vzťahu,

pri konkurencii práv záložného veriteľa, ako nositeľa práva, ktorému patrí pohľadávka zabezpečená zálohom na jednej strane a záložcu na strane druhej, ako nositeľa povinnosti z premlčaného záložného práva, dovolací súd uprednostnil dispozičné právo (ius disponendi) záložcu nakladať s predmetom jeho vlastníctva. Ak totiž záložné právo nie je možné realizovať, nakoľko bolo premlčané a záložca dôvodne vzniesol námietku premlčania, neexistuje žiadny dôvod na to, aby bola vec v príslušnom registri zaťažovaná nevykonateľnou farchou. Sumarizujúc uvedené, dospel dovolací súd k záveru, že by bolo v rozpore s princípom všeobecnej spravodlivosti, ak iba v dôsledku absencie právnej úpravy ohľadom právnych následkov premlčania výkonu záložného práva bolo znemožnené žalobkyni (záložcovi) ako vlastníčke sporných nehnuteľností realizovať v plnom rozsahu výkon dispozičných oprávnení súvisiacich s jej vlastníckym právom, garantovaných čl. 20 ods. 1 v spojení s čl. 13 ods. 4 ústavy, ktorá ako bdely vlastník riadne vzniesla námietku premlčania záložného práva voči záložnému veriteľovi a zároveň splnila procesnú povinnosť uloženú jej právoplatným súdnym rozhodnutím.

33. Odvolací súd s ohľadom na vyššie uvedené (s dôrazom na odsek 30 až 32) podľa § 389 ods. 1 písm. c/ CSP zrušil rozsudok súdu prvej inštancie (prvý aj druhý výrok v poradí) a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (odvolacie konanie nenahrádza konanie pred súdom prvej inštancie).

34. Povinnosťou súdu prvej inštancie, ktorý je viazaný právnym názorom odvolacieho súdu (§ 391 ods. 2 CSP) i dovolacieho súdu (§ 455 CSP), tak bude v ďalšom konaní vychádzať z rozhodnutí NS SR sp. zn. 4Cdo/169/2021 ako aj 5Cdo/64/2020, 1Cdo/249/2021, opätovne posúdiť nárok žalobcu, za tým účelom vykonať dokazovanie (jeho posúdenie postupom podľa § 191 CSP a s poukazom na princíp voľného hodnotenia dôkazov zakotveného v čl. 15 Základných princípov CSP) s dôkazom na žalobcom vznesené námietky premlčania zabezpečenej pohľadávky a záložného práva, a v prípade záveru o dôvodnosti premlčania záložného práva posúdiť aj námietku žalovaného, či za daných okolností by nemohlo ísť o výkon práva v rozpore s dobrými mravmi (§ 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka), sústrediť sa aj na odvolacie argumenty odvolateľa i protistrany, tieto posúdiť z hľadiska všetkých na vec vzťahujúcich sa zákonných ustanovení a potom vo veci znova rozhodnúť. V odôvodnení rozhodnutia je rozhodne nevyhnutné uviesť aj citáciu aplikovaných právnych noriem, vysvetlenie, ktoré zo skutkových zistení odôvodňujú aplikáciu práve týchto právnych noriem a dostatočnú argumentáciu pri ich výklade. Rozhodnutie je potrebné náležite v súlade s ustanovením § 220 ods. 2 Civilného sporého poriadku odôvodniť, keď rozhodnutie je odrazom práva účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktoré sa vysporiada aj so špecifickými námietkami strán konania.

35. Svoj právny záver zdôvodní zo zákonných hľadísk, ktoré v danej veci prichádzali do úvahy a stranám konania, vrátane žalobkyne, dá odpoveď na podstatné a relevantné argumenty, aby riešenie konkrétneho právneho problému bolo jasné a zreteľne dané (porov. rozhodnutia Ústavného súdu napr. sp. zn. II. ÚS 193/06, III. ÚS 198/07).

36. Podľa § 396 ods. 3 CSP, ak odvolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne o náhrade trov súd prvej inštancie v novom rozhodnutí o veci. V novom rozhodnutí rozhodne súd prvej inštancie i o trovách odvolacích konaní a dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

37. Toto uznesenie prijal senát odvolacieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP). Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo

f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je podľa § 421 CSP prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,

b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo

c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvom pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 CSP).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 CSP).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1).

Povinnosť podľa ods. 1 neplatí, ak je

a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

Dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podania pred súdom prevej inštancie alebo pred odvolacím súdom (§ 433 CSP).

Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 CSP).

V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania (§ 435 CSP).